

hodiny lietania
etela farkašová

Vydavateľstvo
Spolku slovenských spisovateľov

etela farkašová

hodiny lietania

Copyright © Etela Farkašová 2019
Illustrations © Květoslava Fulierová 2019
Grafic design © Jana Satková 2019
© Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov, spol. s r. o.,
Bratislava 2019
e-mail: vsss@stonline.sk, <http://www.vsss.sk>

Realizované s pomocou Fondu na podporu umenia

VYDAVATELSTVO
SPOLKU SLOVENSKÝCH SPISOVATELOV
spol. s r. o.

Etela Farkašová: Hodiny lietania
Ilustrácie Květoslava Fulierová
Zodpovedná redaktorka Ingrid Skalická
Obálku s použitím ilustrácie Květoslavy Fulierovej graficky spracovala Jana Satková
Grafická úprava Jana Satková
Tlač P+M Turany
Prvé vydanie
Printed in Slovakia

ISBN 978-80-8202-106-9

Trvalo jej niekoľko dní, kým sa rozhodla ísť na prechádzku na tie miesta, párkrát sa k nim už takmer priblížila, napokon vždy radšej zahla do bočnej uličky, zvädzala v sebe boj, na jednej strane si chcela pohľadom na park sprítomniť chvíle, ktoré tu čosi vyše dvoch rokov zvyčajne trávila takmer každé popoludnie a v horúcom lete aj každý podvečer.

Túžila ocitnúť sa v priestore, ktorý sa jej stal za posledné roky nesmierne blízkym, na druhej strane sa jej zmocňoval strach, či to zvládne, či je dostatočne pripravená, bez Félix a to už bol celkom iný priestor, bez Félix a bolo všetko v jej živote celkom iné.

Obavy mala aj z toho, aby sa jej niekto z ľudí, čo sem takisto pravidelne prichádzali, nezačal vypytovať, prečo je dnes sama a kde sa na celý čas stratila, že ju tu nebolo vidieť, nepriala si nijaké stretnutie, s nikým sa nespriatelila, ba takmer nerozprávala, nanajvýš odpovedala na otázky, ktoré jej položili iní, nechýbal jej rozhovor s nimi, mala svojho poslucháča a partnera na rozhovory, na ktorom jej zále-

žalo, s kým iným by sa dalo tak dobre pohovárať, počúval pozorne, neskákal jej do reči, nebol všetečný, nevyzvedal, stačilo mu to, čo sa mu rozhodla povedať ona sama, pohľadom ju ubezpečil, že chápe, všetko podstatné chápe, aj to, čo pred ním celkom zreteľne nevyslovila, čo len naznačovala, možno práve nevyslovené, dokonca nevy-sloviteľné chápal najlepšie.

Napokon premohla obavy a tentoraz odolala pokušeniu odbo-čiť, no ešte vždy s istou váhavosťou kráčala k prvým ozdobným krí-kom, ktoré tvorili symbolickú hraničnú čiaru medzi pomerne roz-ľahlým parkom a rušnou ulicou, na okamih sa pristavila, zaostřila zrak, hneď rozpoznala niekoľko postáv, ktoré jej boli známe, tým by sa najradšej vyhla.

Prešla popri lavičkách na chodníčku vysypanom štrkom, pomaly vykročila smerom k fontánke takmer uprostred parku, tam sa to len tak hmýrilo návštevníkmi, niekoľkých hneď spoznala, skákali, nahá-ňali sa, roztopašne šantili, ale aj sa pokojne hrali, tolko radostného pohybu sústredeného v jednom priestore, tolko nákazlivej spontán-nosti, nepredstieraného šťastia, pomyslela si ľútostivo.

Chvíľu nehybne pozorovala bezstarostné pobehovanie po tráv-niku, aké to len bývalo inokedy, keď sa vedela naplno vcítiť do ne-spútanej živočíšnej radosti, uvoľnenosti, keď to všetko aj ona vďaka Félixovi sama prežívala.

Vzdychla si, zvíťazil v nej strach, a tak radšej pokračovala po okrajovom chodníčku lemovanom kríkmi, park bol plný, ako takmer vždy o tomto čase, prečo sem neprišla v inú hodinu, pýtala sa v du-

chu, a vôbec, prečo sem vlastne chodila, prečo neodolala túžbe opäť sa ocitnúť na týchto miestach, nebolo múdre chodiť sem, aby si pripomenula vzácne spoločné chvíle... ako keby si bolo treba pripomínať, aj bez toho ich mala po celé dni pred sebou, tak ako mala, odkedy sa to stalo, či už chcela, alebo nie, pred očami celú udalosť, so všetkými sekvenciami, do najmenších detailov, akokoľvek by sa usilovala oslobodiť od tých obrazov, zabudnúť sa nedalo, všetko nosila v sebe.

Že je vás aj vidieť, čo ste sa tu tak dlho neukázali, ozvalo sa jej za chrbtom.

A už aj prichádza to, čoho sa obávala.

Neochotne sa obrátila, na tvári ženy, ktorá ju oslovila, sa rozlial úsmev, jednu ruku vystierala k nej, akoby sa s ňou chcela zvítať, a druhou hladila špica, ktorý k nej práve pribehol, ach, áno, poznali sa, hoci len letmo, tá žena sa jej niekoľkokrát prihovorela, Félix sa rád hrával s Tarom, najradšej zo všetkých návštevníkov parku, ten pôvabný špic sa volal Taro, možno skratka od Tarzana, matne si spomína, že žena jej raz povedala čosi také, a ona si vtedy pomyslela, že to meno sa k drobnému špicovi ani nehodí, bol hravý, rozšantený, ale nie divý, jeho dobrá nálada zvyčajne prechádzala aj na vážnejšieho, občas až morózneho Félix, Taro bol vlastne jediný, s kým sa spriatelil, a ona sa aj za Félix, tešila z ich priateľstva, vedela, že s jej Félixom nebolo jednoduché zbližiť sa, Tarovi sa to podarilo.

Tentoraz ju stretnutie nenadchlo, keby len nenadchlo, zaskočilo ju, hoci mohla tušiť, že sa tu stretnú, trochu ju aj vykoľajilo, vystra-

šilo, mala čo robiť, aby na nej nebolo nič z jej pocitov vidieť, opäť si v duchu vyčítala, nemala sem chodiť, dobre predsa vedela, že s veľkou pravdepodobnosťou ju niekto z nich hneď zbadá, bude sa vypytovať, bude chcieť poznať detaily, čo iné mohla očakávať.

Pohľad zabodla do zeme, pomaly zavrtila hlavou, nemohla som.

Boli ste odcestovaná...

Ani nie.

A kde máte Félix, Tarovi chýbal, zakaždým bol sklamaný, keď ho tu nenašiel.

Félix, povedala chrapľavo, totiž Félix už... ďalej sa nedostala, veta ostala nedokončená, opäť zavrtila hlavou, ani nevedela, akými slovami by to mala opísať.

Preboha, zhíkla žena, hádam nechcete povedať...

Áno, hlesla, áno.

Auto?

Otrava, povedala ešte chrapľavejším hlasom.

Zdesenie na ženinej tvári, čo iné sa dalo očakávať, aj keď mala oči stále prikované k zemi, vedela si ho celkom jasne predstaviť, zdeseenie, ktoré ju ešte väčšmi rozrušovalo.

Je mi to naozaj ľúto... strašné, čo všetko sa dnes stáva. A viete kto?

Asi nie, na pár sekúnd zaváhala, hoci... možno tak trochu tuším...

Ženin zhrozený a zároveň ľútostivý pohľad ju pálil, o krok či dva odstúpila dozadu, opäť zaváhala, potom sklúčene povedala, nie... vlastne, neviem to s istotou... prepáčte, urobila ešte jeden krok dozadu a náhlivo sa rozlúčila.

Celou cestou domov sa v duchu karhala, nemala som ta chodiť, prečo som len neodolala, ešte je priskoro, bola to chyba, veľká chyba.

Rozochvená vystúpila z električky o pár zastávok skôr, dúfala, že malá prechádzka ju upokojí, márne, navyše v pravej dlani zacítila silnejúce mravčenie prechádzajúce až do bolesti, bola to bolesť z prázdnoty ruky zvyknutej na držanie vôdzky.

Miriam sa niekoľko dní v mysli vracala k tomu, čo povedala žene v parku, pravdou je, že nevedela o ničom konkrétnom, o ničom, čo by sa mohlo použiť ako dôkaz, nie dôkaz pre iných, objektívny, hoci ona vedela svoje, tušila pravdu takmer s istotou, cítila, že jej tušenie je správne, ibaže tušenie nemá v takýchto prípadoch nijakú váhu, pocity nie sú argumentom, akokoľvek silné, mimovoľne sa jej vynárali z pamäti obrazy, ktoré by sa pri dobrej vôli mohli pokladať za dôkazy, no kto by už mal mať tú dobrú vôľu, kto by bol zvedavý na jej pocityvé dôkazy, tých obrazov nebolo málo, tak ako nebolo málo epizód, ktoré by mohli usvedčiť, nedarilo sa jej zbaviť ich, prenasledovali ju, bolo jej z toho všetkého nevoľno, opäť strata, zlyhanie, opäť prehra... vzápätí si položila otázku, ale proti komu vlastne hrala, kto bol jej protihráč, nepoznala odpoveď, bol to zakaždým niekto iný, alebo vždy tá istá, len premenlivé podoby nadobúdajúca nepomenovaná, a možno aj nepomenovateľná sila, ktorá mala navždy spoluuročovať jej príbeh, odpoveď naozaj nepoznala.

Pocit, aký už viackrát v živote zažila, stiesňujúci, ochromujúci pocit nekonečnej bezmocnosti a bezradnosti voči protihráčom, menili podobu i spôsoby boja, no ciele akoby mali spoločné, dokázať jej vlastnú bezmocnosť, ničotnosť, to boli ciele, o ktoré im išlo, vtedy dávno, a aj teraz, odstrániť ju nabok ako neschopnú, nevýznamnú figúrku, ani s ňou netreba vážne rátať, odstrániť ju, vysunúť z priestoru, v ktorom by sa chcela usadiť, no v ktorom nemá čo hľadať.

Nevedela sa proti tomu všetkému brániť, čoraz väčšmi v nej silnela predstava, akoby niekto vztýčil okolo nej a jej života ohradu, nepriestupnú a hrubú, vsotil ju ta a ona sa už z nej nemohla vrátiť, nemohla z nej vykročiť, nech by sa akokoľvek usilovala, možno to ani nebol niekto konkrétny, ale skôr tá neznáma sila, bezmenná, neľútostná, život vnútri ohrady, to jej prisúdili, niekedy sa už ani nepýtala, prečo práve jej život, jej existencia...

Ako vtedy na domovej schôdzi, nečakane veľmi búrlivej, sedela medzi ostatnými obyvateľmi domu, nechápala celkom podrobnosti diskusie, ktorá prešla do hádky, a odrazu pocít, že veci, o ktoré im ide, ani nemôže pochopiť, pretože k nim, k tým ostatným, nepatrí, nechcú ju prijať medzi seba, dávajú jej to najavo, teda aspoň niektorí z nich, vyčítajú jej niečo, čo nie je pravda, obviňujú ju.

To, čo sa tam vtedy udialo, ju rozrušilo, rozladilo, bolo to približne pred pol rokom, možno aj dávnejšie, nechodievala na tie schôdze rada, od začiatku, ako sa sem nasťahovala, sa im usilovala vyhnúť, často ani pri najlepšej vôli naozaj nerozumela, o čom sa majitelia by-

tov dohadujú, prevažne išlo o zvýšené poplatky za elektrinu vo verejných priestoroch, za odvoz smetí, za upratovanie alebo v poslednom čase za náklady spojené s opravou strechy a s výmenou vchodovej brány, v dome bývali viacerí starší ľudia, a tým sa zvýšené náklady nepozdávali, mnoho vecí pokladali za zbytočný luxus, neboli ochotní platiť ani cent navyše, možno ani nemohli.

Dom, v ktorom si kúpila po príchode do mesta byt, sa nachádzal v kedysi majetnejšej, dnes už skôr schátranejšej štvrti, mnohí, čo tam bývali, mali čo robiť, aby vyžili z nízkych penzií, nehovorili o tom priamo s ňou, ale z útržkov rozhovorov, ktoré náhodou zachytila na schodisku alebo pred vchodom, si mohla domyslieť, možno preto viacerí na ňu zazerali, predstavujúc si, že je ktovieaká bohatá Amerikánka, tak o nej zväčša hovorili, možno preto vzbudzovala v nich nedôveru, nezbližila sa s nikým z nich, ak, pravda, neráta Simonu, ale to bolo ešte len začínajúce sa priateľstvo dvoch osamelých žien, ktoré delili tri poschodia a celkom odlišné životné príbehy, to však zisťovala postupne, neskoro sa vzájomne objavili, a predčasne na ich vzťah padol tieň...

Pri tej spomienke si povzdychne, bol to vlastne iba zárodok priateľstva, ktorý uhynul, prv ako sa priateľstvo mohlo naplno rozvinúť, ich stretnutia sa nečakane ukončili, vôbec si nie je istá, či Simona mala ozajstný záujem o priateľstvo, alebo z jej strany to bol len viac-menej náhodný susedský vzťah, príležitosť stráviť príjemné chvíle pri káve a hudbe, porozprávať sa trochu o tom i onom, pravdepodobne nešlo o skutočný záujem, pomyslí si sklúčene, ak ho tak neča-

kane spochybnili špinavé, zlomyseľné klebety jedného z ich spoločných susedov.

Nevie a asi sa ani nikdy nedozvie, čo ten starec nahovoril Simone na ňu, ale režisérka mu uverila, na rozdiel od nej, lebo ona sa nedala nahuckať, hoci zopár ráz, keď sa stretli na chodbe a čudácky starec z ničoho nič spustil, s takou sa kamarátite, čo jej otec bol gardista, naháňal židov, ja sa vám teda čudujem.

Zhrbený, zarastený, z úst mu pri hovorení frkali sliny, naľakal ju tým výpadom, zväčša si ju nevšimal, no ak sa už stretli, čosi zlostne hundral, nemala chuť sa s ním rozprávať, ale on si očividne zaumienil, že sa len tak nevzdá, teda divím sa vám, dorážal do nej opakovane, namojdušu, však sa to o ňom vie, udal niekoľkých, normálne ich udal, aj to sa vie, a potom pekne potichučky po nich arizoval, všeličo si nahonobil, niečo z toho potom rovnako potichu popredal, ktohovie, kam schoval peniaze, ja len jednému nerozumiem, taká bohatá, a trčí v tomto starom ošarpanom dome, a že si ešte nepostavila vilu hen pod Slavínom alebo trebárs na Kolibe, medzi zazobanými...

Nechcela ho počúvať, odtiahla sa, odhodlaná odísť, ale on nemienil prestať, vystrel ruku a chytil ju za lakeť, však raz dávno sme boli u nej aj so ženou, už ani neviem prečo, videli sme tú parádu... musel za vojny dobre zbohatnúť, ten jej tatko, a aj ona, chodí ako pávica, asi si myslí, že sa na to zabudlo, alebo že o tom nikto nevie, ale také veci sa neutaja... však sa len opýtajte bárskeho z tých starších, čo tu bývali ešte od vojny... nadýchol sa, a vy sa skamarátite akurát s takou, ja teda na vašom mieste...

Starec jej od začiatku naháňal strach, nevlúdny, čudácky chlap nepríťažlivého vzhľadu, to by jej najmenej prekážalo, horšie bolo, že sa v ňom ani trochu nevyznala, miatol ju správaním, jeho slovám nemohla dôverovať, nikomu, kto by dal kocúrovi meno Adolf, by nedôverovala, a on ho tomu svojmu veľkému vypasenému dal.

Keď prvý raz uvidela to obrovské stvorenie, ako vyletelo spoza dverí na schodisko a takmer vpálilo do jej bytu, z ktorého práve vychádzala, preľakla sa a od hrôzy na zlomok sekundy zmeravela, ani nevie, čo ju ochromilo väčšmi, ozrutánska čierňava s iskriacimi očami rútiaca sa oproti nej, alebo starcovo hnevľivé volanie, Adolf, sem, naspäť, ku mne, ale už aj, počul si, došľaka, Adolf...

Tomu človeku sa vyhýbala, ako len mohla, čo si už len o ňom mala myslieť, na jednej strane pred ňou ohováral Simoninho otca gardistu, na druhej strane ten jeho kocúr... vedela o ňom, že sa rozhádal v dome skoro s každým, práve on patrila k najväčším odporcom všetkého nového, čo sa malo v spoločných priestoroch urobiť, opraviť, nanešťastie, bol jej bezprostredný sused, nevlúdny, večne zamračený chlapík, pravdepodobne ťahal na osemdesiatku, možno ju už prekročil, kedysi prežil rodinnú tragédiu, tak počula, náhlu smrť syna, potom sa vraj nejaký čas liečil na psychiatrii, ale neskôr už odmietal akékoľvek lieky, také niečo jej raz dávnejšie naznačila práve Simona, aj jej rodičia patrili k prvým obyvateľom domu, otec architekt ho vraj projektoval, no to sa už nedozvedela od Simony, prišla na to len tak mimochodom reč na jednej z domových schôdzí, bolo to dávnejšie, Miriam sa čudovala, že režisérka, s ktorou sa vtedy už za-

čali občas stretávať, sa jej o tom nikdy ani slovom nezmienila, nepochválila sa, že kedysi nepochybne pekná, dnes už ošarpaná, schátraná funkcionalistická stavba bola dielom jej otca.

Škriepny čudák, tak sa o starcovi, čo býval oproti nej, vyjadrovali susedy, nepríjemný, ale neškodný, možno neškodný, pomyslela si Miriam, ibaže jej znepríjemňoval dni, v ktorých sa stretli, vlastne ho ľutovala, aj manželku mal chorú, odkázanú na invalidný vozík, občas s ňou chodieval von, asi k lekárovi, vtedy sa po schodisku rozliehal jeho hrubý siplavý hlas, s nadávkami sa raz obracal na výťah, ktorý sa niekde zdržal, a on musel čakať, kým príde, inokedy nimi častoval vozík, pretože ho neposlúchal, a nebolo zriedkavé ani to, že ich adresoval manželke, jeho hlasité hundranie Miriam neraz počula spoza dverí, ich byty delila len úzka chodbička, stretávali sa takmer dennodenne, ale zdraviť musela iba ona jeho, nedalo jej napriek všetkému prechádzať popri ňom len tak bez povšimnutia, niekedy odzdravil, inokedy sa tváril, že prepočul jej dobré ráno alebo dobrý deň, bola rada, že navečer z bytu už nevychádzal, stačili denné stretnutia.

Len zopár ráz na začiatku sa stalo, že ju oslovil sám od seba, to vtedy jej rozprával o Simoninom otcovi, no keď videl, že nejaví záujem o rozhovor s ním, nahnevane čosi mrmlal, radšej sa ani neusilovala zachytiť všetky slová, hrubé, jedovaté, to bolo ešte horšie ako ignorancia a mlkva nevšímavosť, mala zo stretnutí s ním naozajstný strach.

Na poslednej schôdzi sa dostal do sporu s domovníčkou, ktorá prečítala návrh plánovaných opráv a rekonštrukcií, on nepotrebu-

je nijaké novoty, rozkričal sa na ňu, nijaké brány na kadejaké špeciálne čipy alebo šipy, čertvie, ako sa to vlastne volá, na to všetko sa im môže zvysoka... on má svoje staré spoľahlivé kľúče, tie mu už slúžia viac ako šesťdesiat rokov, nech si hovoria, čo chcú, on teda nebude súhlasiť s nijakými zmenami, na jeho stranu sa pridalo niekoľko mužov, približne jeho rovesníkov, hádku sa napokon podarilo stlmiť, starý muž neskrýval hnev, pretože ho prehlasovali.

Schôdza sa blížila ku koncu, a vtedy sa celkom nečakane obrátil k nej, keď ste všetci takí múdri, zakričal, urobte poriadok aj s touto nóbl paničkou, čo sa sem unúvala z takej dialky až hen spoza mláky, s ňou urobte poriadok, akurát ju sme tu potrebovali, aj to jej rozmazané psisko, kto ho má stále počúvať, vyštekáva jak divé...

Prelaknuto sa naňho pozrela, čo mu to napadlo, prečo sa z ničoho nič pustil do Félixa, o akom poriadku to hovorí, o akom vyštekávaní, prečo na nich zaútočil, veď s Félixom, ktorý celkom iste nebol divý, nikdy neboli problémy, zdalo sa jej, že niektorí susedia sa prekvapili, zarazene počúvali, napokon sa ktosi ozval, čo to má spoločné s programom domovej schôdze, čo vám ten pes urobil, opýtal sa, väčšina ľudí však po obvinení mlčala, hoci bolo aj pár takých, čo si Félixa celkom obľúbili, bol pokojný, vážny, tichý, nikto v dome by nemohol povedať, že ho štekaním ruší, tobôž nie v noci, a najmä k deťom bol napriek vážnej povahe priateľský, dal sa im pohladkať, a keď sa mu prihovorili, vrtel mierumilovne chvostom, no prečo to teraz nikto nepovedal, prečo sa jej ráznejšie nezastali, aj by sa bola chcela ozvať, ale nevedela, čo povedať, navyše cítila, ako jej v hrdle nabieha horká hrča, mlčala.

Jeden-dvaja z prítomných napokon predsa len nadávajúceho starca zahriekli, ale ten nepočúval, čo hovoria, zdvihol sa zo stoličky, a keď vychádzal z miestnosti, zlostne buchol dverami, ešte stihol zakričať, aj tak je to psisko divé, len sa bojíte urobiť s ním poriadok...

V ten večer dlho nemohla zaspať, prudký výpad ju zranil, predovšetkým kvôli Félixovi, doteraz jej nik zo susedov nedal nič podobné najavo, nezbližila sa s nikým, no ani ku konfliktu neprišlo, tak prečo sa po starcovom útoku takmer nikto ráznejšie neozval...

Už bola noc a jej sa stále zdalo, že počuje na chodbičke, ktorá ju spájala so starcovým bytom, šuchotavé zvuky, akoby tam ktosi chodil, dotýkal sa zvonka jej dverí, dovtedy sa jej ako-tak darilo vyhnúť konfliktu s čudáckym mužom, nečakala taký obrat, zaumienila si čím skôr na incident zabudnúť, no pocit znepokojenia v nej ostával, jeho vyhrážka medzi dverami jej ustavične znela v ušiach, a potom tie nenávistné slová, urobte poriadok s nóbl paničkou a s jej divým psiskom.

Nepríjemný výjav, na ktorý nemôže zabudnúť, predstavuje si starca nahnevaného takmer do nepríčetnosti aj preto, že ho susedia prehlasovali, celkom zreteľne ho pred sebou vidí, počuje jeho rozhnevaný hlas, akoby opäť sedeli v jednej miestnosti a dohadovali sa o opravách a rekonštrukciách, ktoré sa plánovali, strasie ju, prečo všetku svoju zlobu obrátil proti nej, zdá sa jej, že opäť cíti na sebe jeho nenávistný pohľad.

Ibaže to ešte nie je dôkaz, takisto ako pri ružiach, ktoré kúpila na trhu a zasadila na priedomí a ktoré o pár dní po domovej schôdzi naš-

la nielen vykopané, ale i pošliapané, s obtrhanými lupeňmi, takmer si bola aj vtedy istá, kto to má na svedomí, až tolko primitívnej zloby, pomyslela si roztrpčene... ale ak by sa jej vinníka aj podarilo usvedčiť, premýšľa ďalej skormútene, Félix jej to nevráti, mala byť od poslednej schôdze obozretnejšia, mala naňho dávať lepši pozor, bol taký dôverčivý, a ona taká neopatrná.

Dôkaz to však naozaj nie je, žene v parku by na jej otázku opäť musela odpovedať, neviem, hoci tuším... s istotou neviem, kto to bol.

Sedí za písacím stolíkom, pred sebou má kopu výkresov s nedokončenými obrázkami, berie ich postupne jeden za druhým do ruky, sústredene si ich prezerá, niektoré z nich podrží pred očami dlhšie, napokon všetky znechutene odhrnie na okraj stola, ani jeden sa jej nepozdáva, ani na jednom z nich sa jej nepodarilo zachytiť to, o čo jej išlo, čo by najlepšie sedelo k textu, ktorý mala ilustrovať, aj sa jej to dokonca na krátky záblesk mihlo pred očami, no nebola schopná preniesť to na papier.

Odkedy sa stala tá vec s Félixom, nemôže sa poriadne sústrediť na prácu, predstava, že sa blíži termín odovzdania ilustrácií, a ona do vydavateľstva nemá čo zaniest, ju znervózňuje, chytá sa jej panika, nielen pre nedodržanie termínu, oveľa horšie je, že začína podliehať nedobrej predtuche, možno sa jej už nikdy nepodarí urobiť nijakú ilustráciu, nič, čo by stálo za reč, talent, o ktorom aj tak vždy pochy-

bovala, v nej vysychá, no v tomto okamihu, v terajšej situácii, oveľa horšie ako vysychajúci talent bolo, že veľmi ľahko môže prísť o zákazky, ktoré jej pomáhajú prežiť.

Nemala chodiť do psieho parku, aj keď si ho oblúbila, tiché miesto neďaleko centra, veľa kríkov, kvetov a hlavne veľký trávnik, po ktorom je dovolené chodiť a psi tu môžu behať, koľko len chcú, nikto tam na nich nekričí, voľne sa pohybujú, hrajú, váľajú v tráve a oči sa im len tak blyštia od šťastia... ako len mal ten park rád, strávili v ňom spolu veľa pekných hodín.

Vystrie sa, pohľad uprie von oknom, chvíľu sedí vzpriamená, zahĺbená do myšlienok, potom sa opäť nahne nad stôl, prsty sa rozbiehajú po jednom z papierov, je to také podvedomé čarbanie, na papieroch ostávajú kružnice, ovály, nepravidelné vlnovky, nič neznázorňujúce, nedávajúce zmysel, abstraktné tvary, ku ktorým sa teraz veľmi často utieka jej ruka aj myseľ, pretože nič vhodné, čo by mohla použiť ako ilustráciu do knižky, neprichádza, myseľ má prázdnu, niekedy sa jej zdá, že celé vnútro má prázdne, ak tam čosi niekedy bývalo, postupne to vyprchalo, vytratilo sa.

Rozrušuje ju spomienka na park, ten teraz vyzerá celkom inak, spustol, bez Félixu akoby to bol všedný priestor, ktorý stratil čaro aj príťažlivosť, všetko sa stratilo, hovorí si zatrpknuto, myšlienky má čoraz černejšie, rastú v nej pochybnosti, už nielen v súvislosti s minulosťou prechádzkou do parku, čoraz častejšie premýšľa, či bolo rozumné vracieť sa do tohto mesta po takom dlhom čase, prišla sem hľadať Miriam, akou bola v detských rokoch, malé, dosť nesmelé, uzavreté

dievčatko s veľkými čiernymi očami, prišla hľadať časy detstva, v ktorých sa mohla oprieť o rodičovskú lásku, o pocit dôvery, že mama s otcom ju ochráni pred akýmkoľvek nebezpečenstvom, dúfala, že návratom sa jej podarí po všetkom, čo prežila, nájsť vnútorný pokoj, ale ako si mohla myslieť, že ho nájde práve v rodnom meste, keď tu už nikoho nemá, ani príbuzných, ani rodinných priateľov či známych, ak ich zopár aj bolo, vymreli, odsťahovali sa, stratili sa stopy po nich...

Na papieri jej pod rukami pribúdajú nové kružnice, elipsy, ložené čiary, vrážajú do seba, vkladajú sa navzájom, vytvárajúc nové a nové zložité útvary, nevenuje im pozornosť, len prsty vykonávajú svoju prácu, a pamäť zase svoju, hoci keď sa to tak vezme, napadne jej, ani tam, odkiaľ odišla, už nikoho nemá, odkedy mama s otcom zomreli, odkedy sa rozpadol vzťah s Daveom, nikoho blízkeho, nikoho, komu by sa mohla ponašovať, komu by na nej záležalo, ani tu, ani tam, dodá v duchu sklúčene, svet pre ňu spustol, tak akosi sa to vyvinulo, v posledných rokoch žije veľmi osamelo, napokon, takmer vždy sa v doterajšom živote cítila osamelá, musí si priznať, že do istej miery to bolo tak aj v detstve, v mladosti, stále, jestvovalo zopár výnimiek, zopár svetlejších chvíľ, keď sa zdalo, že ohrada, v ktorej sa ocitla nedobrovoľne, proti svojej vôli, sa naštrbí, prelomí a možno aj celkom rozpadne, čosi sa zmení v jej živote, v jej pocitoch, svetlé okamihy sa však napokon zakaždým rozplynuli, stratili v tme, veriť, že sa jej raz podarí uniknúť, bolo ilúziou...

Usiluje sa rozpomätať, motá sa v sieťach udalostí, rokmi ju neprestajne opriadali ako neúnavné pavúky, ktoré si nedoprajú ani krátku

prestávku, tolké navzájom sa miešajúce siete, tenučké, takmer neviditeľné, no nesmierne pevné, rozplieť sa jej ich nedarí, azda aj preto nedovídi na svoj život, odjakživa akoby bol zahalený čímsi nepriehľadným alebo akoby bol od nej veľmi vzdialený, občas dokonca prepadá pocitu, akoby svoj život ani neprežívala ona, ale ktosi celkom iný, cudzí, kto jej teraz prisúva do pamäti polojasné, polozrozumiteľné spomienky a usiluje sa ju presvedčiť, že toto je podstata jej príbehu.

Pamäť sa mení na chuchvalce najrôznejších obrazov a ona sa v nich stráca, a taká stratená, zneistená nevie si s nimi dať rady, nerozumie im, a ani príbehu, do ktorého sú vpletené, ale ako inak ho môže prijať za svoj, cítiť sa v ňom aspoň ako-tak útulne... chvíľami sa jej zase zdá, akoby bola loptičkou, ktorú si pohadzujú neznáme ruky, nie, opraví sa vzápätí, nie vždy neznáme, boli aj ruky, ktoré veľmi dobre, veľmi dôverne poznala, ktorým verila, aký význam by však malo vracieť sa teraz k spomienkam na také alebo onaké ruky...

Vstane, pomaly prejde do kuchyne, postaví vodu na čaj, musí sa aspoň trochu rozobrať, vykonať nejaký pohyb, akýkoľvek, musí sa vzoprieť ochromujúcemu pocitu, zakorenil sa v nej ešte v detstve, veľmi dobre si naň pamätá, bol v nej, keď sa rozprávala so spolužiakami v škole v tých dvoch cudzích krajinách, a bol v nej, aj keď sa na veľkom dvore v tomto meste hrávali oli-oli-Janka alebo zlatú bránu otvorenú, stála v rade vedľa ostatných detí, dotýkali sa navzájom, spievali a pritom dvíhali a spínali ruky, ukláňali sa, zvrátili, spievala s ostatnými, dvíhala a spínala ruky spolu s nimi, ukláňala sa, zvrta-

la, ale nepomohlo to, cítila sa, akoby stála mimo tohto hlúčika, nie je to jej miesto, no kde je moje miesto, pýtala sa samej seba vtedy a ešte oveľa častejšie neskôr, kde by som ho mala hľadať, opakovala si otázku, lenže odpovedať si na ňu nevedela.

Oveľa lepšie to nebývalo od istého času ani v prítomnosti rodičov, ani v ich byte sa už necítila pokojne a bezpečne, zdalo sa jej, že stále musí strihnúť na niečo, čo by ju mohlo ohrozovať, nevedela to pomenovať, ale čosi v ovzduší cítila, medzi múrmi izieb sa čoraz častejšie rozliehali podráždené, hádajúce sa hlasy, pomaly nebolo dňa, aby medzi rodičmi neprichádzalo k sporom, vtedy ešte netušila, o čo ide, čo sa chystá za jej chrbtom, nebolo by jej ani vo sne napadlo, že mama by chcela odísť tak ďaleko, že robí všetko pre to, aby sa jej podarilo vybaviť tamtú cestu, a otec sa ju márne usiluje odhovoriť od plánov, netušila vtedy ešte mnohé iné, dôležitejšie veci, jediné, čo cítila, boli pocity bezradnosti a skľučujúcej osamelosti.

Nerozumela svojim pocitom, a nechcela o nich hovoriť, lebo o takých veciach sa asi nepatrí hovoriť, a možno by sa ani nedali presne opísať, utvrdzovala sa v presvedčení, že niečo podobné prežívajú aj iné deti, jej rovesníci a rovesníčky, niektoré z nich možno ešte o čosi silnejšie, všetku tú neistotu a všetok nepokoj nosia v sebe, no dokážu to ukryť, zvládajú to oveľa lepšie ako ona, asi to tak musí byť, táto predstava jej aspoň trochu pomáhala, musí sa naučiť lepšie skrývať všetko, čo nosí v sebe, väčšmi sa uzatvárať pred inými, nechce, aby do nej niekto videl, ani z najbližších, veď ona takisto nevidí do nich ani do toho, prečo je to u nich doma odrazu iné, ako bývalo predtým...

Prv než sa uloží do postele, užije tabletku, už zase sa hlásia bezsen-
né noci, na chvíľu zadrieme, no veľmi skoro sa prebúda, s otvore-
nými očami čaká na príchod rána, raz kdesi čítala, že v takých prí-
padoch by sa mal človek sústrediť na najkrajšie okamihy života, pri-
pomenúť si ich, sprítomniť v predstavách, preniesť sa do času, keď
ich prežíval, sugesciou si privolať pocity dávnejšie prežitých radostí.

Urputne rozmyšľa, na aké okamihy by si mohla spomenúť, keď
zväčša to dobré, pekné, čo prežila, nabralo napokon iný smer, za-
viedlo ju to kamsi celkom inam a prinášalo ponajviac iba sklamanie,
prázdnotu, bolesť.

Hneď po raňajkách začne vyťukávať číslo ordinácie, ale má smo-
lu, stále je obsadené, až na piaty či šiesty pokus sa jej podarí dovo-
lať, predstaví sa a hneď za pozdravom zo seba vychrlí, potrebovala
by som stretnutie, ak by sa dalo dnes... alebo zajtra, dodá, je to súr-
ne, veľmi.

Lekárka odpovie na pozdrav, potom zmlkne, Miriam počuje šu-
chot papiera, domyslí si, že je to šuchot strán v notese.

Žiaľ, v najbližších dňoch nemám voľný termín, najskôr koncom
mesiaca.

Miriam sa pre istotu predstaví ešte raz, meno vysloví pomalšie,
zreteľnejšie, asi si ma ešte pamätáte, povie a veľmi si pri tom praje,
aby lekárka prikývla tak dôrazne, že to bude cítiť aj na diaľku, priam

túži, aby žena v ambulancii prehodila čosi ako: samozrejme, že si vás pamätám, ako by som si vás nepamätala, veď sme sa kedysi počas stretnutí tak dobre porozprávali, ako by som si nepamätala.

Na druhom konci aparátu však neodzníe nič podobné, z membrány sa šíri opäť šuchot stránok.

Miriam zachváti úzkosť, nechce sa jej veriť, že doktorka si nespomenula, ja... viete, dlhšie som u vás nebola... ale teraz... chcela by som... totiž... potrebovala by som sa s vami opäť stretnúť... čím skôr, do toho stretnutia vkladám poslednú nádej, je to naozaj veľmi sürne...

Celá strípne, nechce si predstaviť, že v tomto stave ostane bez pomoci, desia ju najmä bezsenné noci, zúfalo zopakuje, nesmierne sürne... keby sa dalo... zajtra alebo pozajtra, veľmi vás prosím... na okamih zaváha, potom sotva počuteľne vydýchne, ak by sa dalo aspoň na chvíľu, aspoň pár slov... nevládzem ďalej...

Ďalšie sekundy ticha, zastavte sa vo štvrtok cez obedňajšiu prestávku, konečne sa ozve doktorka, ale tentoraz to bude naozaj len chvíľa... prestávku mám od pol jednej...

Viem, vyhrkne Miriam okamžite, prísľub úľavy ju aspoň trochu upokojil.

Ďakujem, že ste si na mňa našli čas, hovorí o dva dni, keď sa usádza do kresla oproti psychiatričke.

Tá na ňu uprie pohľad, ide asi o niečo vážne, polootázka, polo-konštatovanie...

Miriam si odkašle, hľadá slová, začína sa jej veľmi ťažko, hoci celý predchádzajúci deň si v duchu nacvičovala vety, krátke a čo najobsažnejšie, aby stihla povedať cez obedňajšiu prestávku aspoň to najdôležitejšie.

Lekárka si odhrýza z bagety, k Miriam obráti povzbudivý pohľad.

Ako by som... povie napokon zadŕhavo, Félix, určite si pamätáte, povie s nádejou, k Félixovi sa predsa dostala vďaka tejto žene, ona jej ukázala k nemu cestu, na to predsa nemohla zabudnúť...

Doktorka vyčkávajúc pokýva hlavou, bagetu položí na stôl, Félix, povie, áno, isteže...

Spomínate si, mal také nezvyčajné svetlé sfarbenie, pokračuje Miriam, takmer dobiela, len na temene taký nenápadný, trochu tmavší pás... vlastne... bol to váš nápad, povie Miriam po krátkom zaváhaní... poslali ste ma vtedy k svojej priateľke, k tej chovateľke...

Teraz je už v lekárninom prikývnutí viac živosti, posledné slová jej pomohli a chytila sa stopy, pravdaže, povie, pravdaže si spomínam...

Váš nápad sa vtedy dobre osvedčil... veľmi dobre...

Verila som, že vám to pomôže, a bola som rada, že naozaj pomohlo, stačilo vás potom spolu vidieť...

Bolo to naozaj tak... lenže teraz...

Vznikli nejaké vzťahové problémy, spýta sa účastne, zatiaľ čo si v počítači podrobnejšie prehliada predchádzajúce záznamy o pacientke, ktorej dala mimoriadny termín, tesne pred jej príchodom

stihla do nich len napochytr nazrieť, mala dnes katastrofálne nabitý deň.

On... už nie je tu, povie Miriam potichu.

Lekárka zdvihne oči od monitora, uprie ich na ženu pred sebou, nie je... zopakuje spýtavo.

Nieko zrejme využil chvíľu, keď bol sám v záhradke pred domom, nestávalo sa často, aby bol bez dozoru, všade sme chodievali spolu... v ten večer... keď som videla, že ho odrazu pochytili bolesti, som ho zobrala k veterinárovi, ďalší deň ho museli operovať, ale už to nepomohlo, silné vnútorné krvácanie... bola... bola to látka, ktorá sa používa na hlodavce.

Hrozný, hovorí lekárka, hrozný... a vy...

Ja... prehltne horčinu v krku, je to horšie ako vtedy vpred ôsmimi rokmi, asi aj ako kedykoľvek predtým, povie prerývane, cíti, ako jej dochádza dych, oveľa horšie... neznesiteľne... akoby mi vytrhli z tela....

Lekárka mlčky vyčkáva.

Viete, keď sa raz vytvorí taká dvojica, keď sa dvaja tak zblížia, keď sa až tak veľmi zžijú a stane sa taká hrozná vec... bolo by lepšie, keby... na okamih zaváha, potom dokončí vetu, bolo by lepšie, keby spolu aj odchádzali...

Hm... to ste zašli azda príďaleko...

Príďaleko, povie Miriam ako spomalená ozvena, možno áno, ale možno ani nie... chápete, keď si dvojica na seba zvykne, stále sú spolu, stanú sa vzájomnými súčasťami, dopĺňajú sa... jeden bez

druhého už ani nie je sebou, neviem, ako by som to lepšie povedala, aby ste ma pochopili... je také ťažko vyjadriť to slovami...

Lekárka prikývne, chápem... no predsa len...

Miriam jej nedá dohovoriť, vie si predstaviť, aké slová by nasledovali za lekárkiným predsa len, vie si to veľmi dobre predstaviť, a nechce počuť také alebo podobné slová.

Odkedy sa to stalo, povie naliehavo, akoby až so vzdorom, odkedy už nie je so mnou, nemôžem spať, ješť ani pracovať, nie som schopná urobiť jedinú ilustráciu, nič, ako keby som už ja ani nebola ja, všetko sa vytratilo, neostalo nič, absolútne nič, iba tá desivá spomienka, ako na mňa, celý skrútený od bolesti, pozerá... a tá prázdnota, čo prišla potom... celý svet sa mi vyprázdnil, ostala iba prázdnota, čosi ako vesmírna čierna diera, do ktorej sa prepadáam... možno nie čierna... možno tmavosivá... ničota, absolútna ničota, neviem, či si to viete predstaviť...

Usilujem sa, povie lekárka zamyslene, ale... skúsme sa na to pozrieť aj z trochu inej strany, dodá po chvíli.

Miriam potrasie hlavou, tuší, aké argumenty by teraz mali prísť na rad, argumenty, že medzi vzťahom človeka a zvieratá a vzťahom dvoch ľudí je rozdiel, ak by to teraz lekárka povedala, Miriam by k nej stratila dôveru a už nikdy by ju neprosila o pomoc, nikdy by nevošla do jej ordinácie.

Žena sediaca oproti nej však povie čosi iné, čo Miriam zraní ešte väčšmi, ako by ju zranili slová, o ktorých predpokladala, že už-už zaznejú, zraní ju to a udrie ako presne hodený kameň.

Hovorili ste o prázdnote... tá zvyčajne nebýva absolútna, nám sa to občas tak zdá, v istých situáciách, ale v skutočnosti... ak zmeníme uhol pohľadu... ak sa vám na chvíľu podarí sústrediť na niečo iné, hľadiť niekam inam, ako ste si zvykli za posledné roky... azda by ste našli štrbinu v tej prázdnote, ktorá by sa dala zaplniť.. keby ste porozmýšľali, keby ste veľmi chceli... niekto z príbuzenstva... priateľov alebo známych...

Miriam vrhne na doktorku rýchly pohľad, je v ňom úľak, zmätok, sklamanie, všetko premiešané, najmä však obrovské sklamanie.

Nemýlila sa, jej prvý dojem bol správny, doktorka si na ňu spočiatku vôbec nespomenula, až postupne sa rozepamätala, potom ako sa zmienila o chovateľke... ale ako mohla zabudnúť, nespomenúť si na to, čo jej pred niekoľkými rokmi rozprávala o sebe, o udalostiach, ktoré ju v spomienkach ustavične prenasledovali... ako si nemohla pamätať, k čomu sa jej ona po ťažkom, veľmi ťažkom vnútornom boji napokon priznala... veď jej vtedy jasne povedala, že nemá nikoho, ani tam, a ani tu, vôbec nikoho, ani jedného človeka, o ktorého by sa mohla oprieť, s ktorým ju niečo spája, niečo významné, vnútorné... a ona jej dôverovala, myslela si, že našla u tejto doktorky skutočné pochopenie, že sa vtedy pred rokmi počas opakovaných stretnutí zbližili, že tá druhá sa vžila do jej situácie, veď jej dala tak hlboko nahliadnuť do svojho života, do minulosti, svojej a potom aj matkinej... doktorka, pred ktorou sa celkom otvorila, ktorá ju mala liečiť, si nič nezapamätala, nič podstatné... ako ju však môže liečiť, ak si nepamätá ani najdôležitejšie veci, o ktorých jej rozprávala...

Miriam prehltne, sťažka, zdĺhavo, nečakala také sklamanie v ordinácii, od ktorej si toľko sľubovala.

Psychiatrička si všimne zmenu na Miriaminej tvári, odkašle si, stala sa chyba, preblesne jej myslou, vyčíta si, nestihla si dôkladnejšie pozrieť záznamy, chyba, ktorá sa nemala stať, nie v prípade tejto chorobne precitlivej, nesmierne zraniteľnej ženy, postupne sa už jasnejšie rozpomätáva na voľakedajšie rozhovory s touto psychicky krehkou ženou, až neuveriteľne krehkou, ale naozaj nestíhala, nestíha už toľko vecí, na nič už nie je čas, pacientov pribúda z roka na rok, a lekárov odbúda, pomaly budú ordinovať už len dôchodcovia, mladí sa náhlia do sveta, za lepšími podmienkami, a najmä za väčšími platmi...

Teraz sa však už zbytočne zahrŕňa výčitkami a vzápätí sa sama pred sebou ospravedlňuje, vie, že toto sa nemalo stať, musí vám veľmi chýbať, to je pochopiteľné, povie s účasťou a mierne sa nahne dopredu, vystrie ruku, akoby sa chcela ženy pred sebou zľahka dotknúť, ale prv ako sa k nej priblíži, zase ju stiahne naspäť, ešteže si včas uvedomila, že v tomto prípade by dotykom veci ešte zhoršila.

Nie je to ľahká situácia, prehovorí po chvíli... ale my sa nevzdáme... spolu sa z toho aj tentoraz dostaneme.

Miriam má v pohľade tieň pochybnosti, ale aj úpenlivú prosbu, myslíte?

Viem to, doktorka si dáva záležať, aby jej hlas znel teraz napriek únave pevne a presvedčivo, musí chybu napraviť, inak definitívne stratí ženinu dôveru.

Viem to celkom určite, zopakuje, len bude treba, aby sme sa trochu častejšie stretávali... a boli trpezlivé.

Áno, hlesne Miriam po krátkej odmlke, aj ja by som chcela... potrebujem častejšie... v hlase sa jej zachveje drobná nádej.

Predovšetkým by sme sa mali teraz vrátiť k silnejším liekom, opäť sa zahľadí do starších záznamov na displeji, hneď vám vypíšem recept.

Miriam pohybom hlavy naznačí nespokojnosť až nesúhlas.

Aspoň načas, je to nevyhnutné.

Nne... neviem, či to pomôže, povie jachtavo... keď som minule spočiatku brala tie silnejšie lieky... možno si už nepamätáte, vykľzne jej neúmyselne z úst, nechcela nahlas vysloviť výčitku, ale už je to vonku.

Doktorka mlčí, Miriam nechce predlžovať nepríjemnú situáciu, vzhopí sa a pokračuje, povedala som vám vtedy... akoby vidiny... také zvláštne predstavy... bojím sa, aby zase...

Predpíšem vám iné lieky, možno sa budú trochu ťažšie zháňať, nastali nejaké problémy s distribúciou, ale sú naozaj účinné, mám s nimi veľmi dobrú skúsenosť s viacerými, ktorí ku mne chodia... nebojte sa, ustrážime to, opäť má v hlase presvedčivý tón, nenástojila by som, ale ak cítite, že ste tentoraz na tom horšie ako kedykoľvek predtým...

Oveľa horšie...

Musíme to skúsiť, hovorí doktorka, keď ju odprevádza k dverám ordinácie, inú možnosť nevidím, zatiaľ... dôverujte mi, bez toho by to nešlo, dodá po chvíli, tentoraz má v hlase ona prosebný tón.